

Mensen als jij en ik?

Ontmoetingen van kunstenaar Henk Hage op de longstay afdeling van de TBS-kliniek

Na een gesprek met geestelijk verzorger Marco Luijk ontstond in 2015 het idee voor een project op de longstay-afdeling van de TBS-kliniek. Henk Hage (1950) maakte al eerder sterk geabstraheerde portretten. Deze portretkunst bood een ingang voor het werk in de TBS-kliniek van de Pompestichting, want bewoners werden onherkenbaar geportretteerd. Tegelijkertijd gaven deze portretten hen een gezicht, een menselijk gezicht, voor de buitenwereld. Bewoners wisten zich in de portretten gezien. Daarnaast waren de portretten voor veel geportretteerden zelf herkenbaar en een vertaling van wat zij meemaakten. Er werden telkens twee portretten tegelijk geschilderd: een voor de bewoner zelf en een voor de expositie en later in de gang van de kliniek.

Henk Hage vertelt hoe hij voorafgaand aan het project filosofisch nadacht over begrippen als vrijheid en grenzen. Toen hij over de drempel stapte van de TBS-kliniek, veranderde zijn beeld van een sfeer van onverbeterlijke, gevaarlijke mannen naar mensen met wie hij doorgaans open in gesprek kon gaan. Van sommigen maakte hij meerdere portretten. Naarmate ze zich vaker lieten schilderen of langskwamen in zijn atelier op locatie, ontstond er meer diepgang in de gesprekken.

In eerste instanties moesten de bewoners wennen aan de abstracte manier van werken. Gaandeweg won Henk Hage het vertrouwen van de bewoners en kwam meer dan de helft van hen meermaals langs in het atelier. Wanneer iemand het atelier binnenkwam, was de situatie altijd nog net zo open als het paneeltje zelf: het kon nog alle kanten op. Het geschilderd worden was een proces van zich blootgeven door de geportretteerde: een spiegel van iemands psychische toestand. Reacties daarop varieerden. Soms wilde iemand er niet in kijken, vaak herkenden zij uitdrukkingen. Veel bewoners hebben het portret aan hun moeder gegeven. Hage vroeg een deelnemer of hij geen moeite had met de vegen en het verknipte beeld dat was ontstaan. Hij antwoordde: 'de werkelijkheid is nog veel erger'.

Ontmoeting

Voor Henk Hage stond de ontmoeting centraal in het project. Een ontmoeting gekenmerkt door naar buiten kijken (naar de ander) en weer naar binnen kijken (bij zichzelf). Intuïtief volgden op basis van zijn eigen ervaring al snel de hoofdkleuren van het paneeltje. Kenmerkend voor de ontmoetingen was voor Hage het niet oordelen. In een omgeving waar alles wat de bewoners meemaken in hun voordeel of in hun nadeel gerapporteerd wordt, waren de schilderssessies een moment om van mens tot mens te praten en gezien te worden. In het werk probeert Hage ook iets zichtbaar te maken van het gewicht van het lot dat deze bewoners dragen. De zwaarte van dit lot geeft hem een diep respect voor deze mensen.

De portretten werden buiten de kliniek tentoongesteld en ook van buiten kwamen aandacht en positieve reacties. De portretten tonen een menselijk gezicht van de bewoners naar de buitenwereld. 'Nu ervaar ik respect wanneer ik er kom,' vertelt Hage, 'Zij hebben respect gevoeld.'

Netty van Haarlem

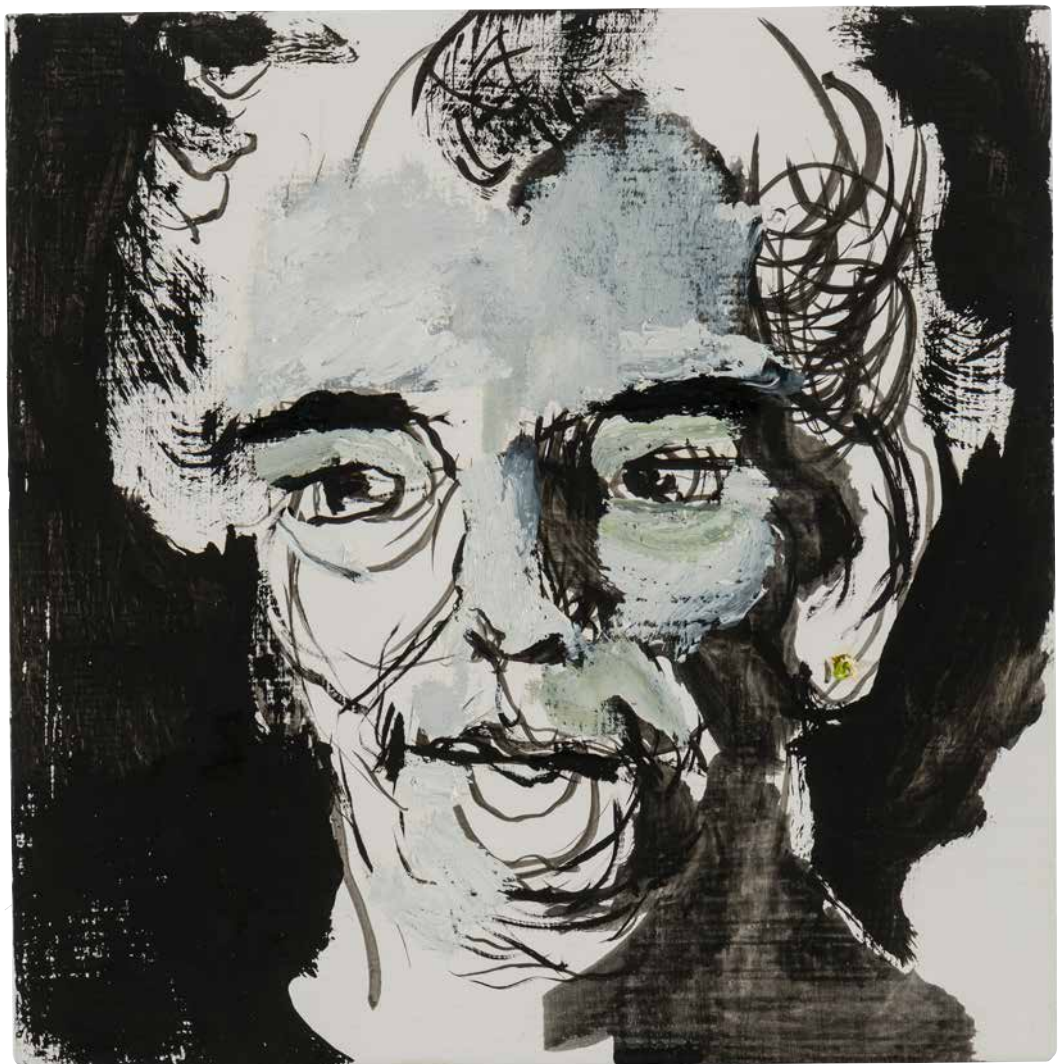
© Henk Hage, Leo 2 (Leo/Leeuw), olieverf op paneel

Vanwege de anonimiteit van de geportretteerden kon de kunstenaar geen namen of initialen gebruiken. Het aantal portretten, achtentachtig, komt overeen met het aantal sterrenbeelden op de hemelkaart. Elk portret kreeg als titel de afkorting van een sterrenbeeld.

In 2016 verscheen het boek *Bewaakte ogenblikken. Portretten van Longstay tbs'ers*, Uitgeverij Vantilt. Het boek is voor €19,50 (exclusief verzendkosten) te bestellen bij Henk Hage via henkhage@planet.nl. Op www.henkhage.nl staan op de homepage links naar de dagboektekeningen (/blog) en de film over het project.

© Henk Hage, For 3 (Fornax/Oven), olieverf op paneel

© Henk Hage, Phe 1 (Phoenix/Phoenix), olieverf op paneel

© Henk Hage, TrA 3 (Triangulum Australe/Zuiderdriehoek), olieverf op paneel